

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs II. Vtrum Dei filius assumpserit animam mediante spiritu, siuè
mente.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82325)

fectione venæ fuisse vocatum aut vocari Chirur-
gum, sed vt dicamus medio Chirurgo vocato
fuisse scissam venam: in assumptione verò hu-
manitatis ex vfu Theologorum receptum est vt
congruè dicamus, carnem assumptam fuisse me-
diante anima prius in assumptione intenta, &
partes mediante toto prius intento; quia cum
hæc assumptio sit vnica actio, & non nisi in in-
stanti congruè fiat, atque ideò non possint ibi
distingui plures actiones, quarum vna sit pro-
pter aliam, tota ratio ordinis & causalitatis, at-
tenditur penes ea quæ assumuntur, in quibus quo
ad assumptionem adinuicem comparatis magis
elucet causalitas finalis quam effectiua, quæ nulla
est aut dispositiua, quam solùm habent partes
respectu totius: & ideò magis congruè dicitur,
carnem assumptam fuisse mediante anima, &
partes mediante toto, quàm è conuerso. Præ-
terea dici posset, animam vtramque habere causali-
tatem, & rationem medijs respectu carnis: ipsi
verò carni respectu animæ neutrum horum con-
uenire, vt antè diximus: & ideò secundum vtrā-
que causalitatem, & secundum vtrumque ordi-
nem scilicet intentionis & executionis rectè dici
carnem assumptam fuisse à Filio Dei immedian-
te anima.

ARTICVLVS II.

Vtrum Dei filius assumpserit animam mediante
spiritu, siue mente.

Locus supra
a. 1. citatis.

AD secundum sic proceditur. Videtur, quòd Filius
Dei non assumpserit animam mediante spiritu.
Idem enim non cadit medium inter seipsum, & aliquid
aliud. Sed spiritus, siue mens non est aliud in essentia
ab ipsa anima: vt in prima parte habitum est. Ergo
Filius Dei non assumpserit animam mediante spiritu, siue
mente.

1. 4. art. 1.

Præterea, Illud, quo mediante facta est assumptio,
videtur esse magis assumptibile. Sed spiritus, siue mens
non est magis assumptibilis, quàm anima: quòd patet
ex hoc, quòd spiritus Angelici non sunt assumptibiles: vt
supra dictum est. Ergo videtur, quòd Filius Dei non as-
sumpserit animam mediante spiritu.

Præterea, Posterius assumitur à primo mediāte pri-
ori. Sed anima nominat ipsam essentia, quæ est prior
naturaliter, quàm ipsa potentia eius: quæ est mens. Er-
go videtur, quòd Filius Dei non assumpserit animā me-
diante spiritu, siue mente.

Sed contra est, quòd Ang. dicit in libro de Agone
Christiano Cap. 18. 19. & 20. & 21. tom. 3. Inuisibilis,
& incommutabilis veritas, per spiritum animam, &
per animam corpus accepit.

Art. pract.

Respondeo dicendum, quòd, sicut dictum est, Filius
Dei dicitur assumpsisse carnem animā mediante tum
propter ordinem dignitatis, tum etiam propter congrui-
tatem assumptionis. Vtrumque autem horum inueni-
tur, si comparamus intellectum, qui spiritus dicitur, ad
ceteras animæ partes: non enim anima est assumptibi-
lis secundum congruitatem, nisi per hoc, quòd est capax
Dei ad imaginem eius existens: quòd est secundum men-
tē, quæ spiritus dicitur: secundum illud Ephes. 4. Renouamini spiritu mentis vestre. Similiter etiam intelle-
ctus inter ceteras partes animæ, est superior, & dignior,
& Deo similior. Et ideo, vt Damasc. dicit in 3. lib.
vniū est carni per medium intellectum, Verbum Dei,
intellectus enim est, quòd est anima purissimum, sed &
Deus est intellectus.

Cap. 6.

Ad primum ergo dicendum, quòd etsi intellectus
non sit aliud ab anima secundum essentiam: distin-
gitur tamen ab alijs partibus animæ secundum ratio-

nem potentia. Et secundum hoc competit sibi ratio me-
dy.

Ad secundum dicendum, quòd spiritui angelico non
deest congruitas ad assumptionem propter defectum
dignitatis, sed propter irreparabilitatem casus. Quod D. 15. q.
non potest dici de spiritu humano: vt patet ex his, quæ 64. art. 2.
in prima parte dicta sunt.

Ad tertium dicendum, quòd anima inter quam &
Dei verbum ponitur medium intellectus, non accipitur
pro essentia animæ, quæ est omnibus potentijs commu-
nis: sed pro potentijs inferioribus, quæ sunt omni ani-
mæ communes.

Sensus quesiti.

TERMINOS in titulo positos explicat S. D.
in c. & in responsionibus ad argumenta, & deo-
rum sensu disputabitur in sequenti Contro-
uersia: interim vide Caiet. & Suar. in Com. & D.
Tho. in 3. dist. 2. quæst. 2. art. 1. quæst. 2. Vbi de-
clarat nomen spiritus.

Forma Textus.

CONCL. est: Filius Dei assumpsit animam me-
diante spiritu siue mente. Probatur primo: Quia
Filius Dei assumpsit ceteras animæ partes medi-
ante intellectu siue spiritu, tam secundum ordi-
nem congruitatis, quam secundum ordinem di-
gnitatis; ergo assumpsit animam mediante spiri-
tu, siue mente. Antecedens quo ad primam par-
tem probatur; quia anima non est assumptibilis
secundum congruitatem, nisi per hoc, quòd est
capax Dei ad imaginem eius existens; ergo Fili-
us Dei assumpsit ceteras animæ partes mediante
spiritu siue mente. Antecedens patet: Consequen-
tia verò probatur: Quia anima est ad imaginem
Dei secundum mentem, quæ spiritus dicitur,
iuxta illud Ephes. 4. Renouamini spiritu mentis ve-
stre: Quo ad secundam verò partem probatur:
Quia intellectus inter ceteras animæ partes est
superior & dignior; ergo: Consequentia verò
principalis entimematis probatur; quia Filius
Dei dicitur assumpsisse carnem animā mediante,
tum propter ordinem dignitatis, tum etiā pro-
pter congruitatem assumptionis; ergo similiter
&c. Secundo probatur conclusio autoritate Da-
masцени, vt patet in textu.

CONTROVERSIA VNICA.

Quo sensu verum sit Filium Dei assumpsisse animam
mediante spiritu siue mente?

QUATVOR sunt expositorum de proposita
dubitatione sententiæ. Prima est Suarezij
in Commentariis: vbi exponens sensum quesiti a-
it se existimare, quæstionem hic propriè moue-
ri de ipsa substantia animæ rationalis, quæ vt cō-
fert gradum sentiendi vocatur anima, vt autem
confert gradum rationalem vocatur mens seu
spiritus, in quo etiam sensu exponit conclusio-
nem quesito respondentem.

Secunda sententia est Val. puncto 3. dicentis hic
nomine animæ D. Th. intelligere potentias in-
feriores: nomine autem spiritus intellectum &
voluntatem: quam sententiam sequitur Porrecta
& Aluar. super hoc 4. tribuens eandem expositio-
nem Caiet.

Tertia sententia est Vasq. disp. 38. c. 2. qui ait SS.
Patres, cum dicunt Deum assumpsisse ani-
mam medio spiritu siue mente, nomine ani-
mæ intellexisse substantiam animæ secundum
omnes

omnes gradus, scilicet vegetatiuum, sensitium & rationale: nomine verò spiritus facultatem intellectus, & voluntatis, & eorum operationes, quibus facultatibus & operationibus (inquit) anima reddita est idonea, vt congruè assumere-
tur: per operationem autem declarat se intelli-
gere non dilectionem Dei super omnia qua iusti-
ficatur anima, sed quamlibet aliam operatio-
nem, non quatenus erat meritoria sed quatenus
secundum suam naturam considerata præcedere
poterat & idoneam reddere naturam ad assump-
tionem; nam hoc ipso quod erat operatio libera,
poterat per vñionem hypostaticam eleuari ad
finem redemptionis, vt esset idonea per modum
meriti. Tandem addit fortasse totam præpara-
tionem & aptitudinem naturæ humanæ vt assu-
matur, reduci ad facultatem ipsam intellectus
per quam sufficienter idonea intelligitur, vt as-
sumatur: se autem vocem spiritus siue mentis ad
operationem extendisse propter Epiphaniū,
qui de ipsa operatione videtur loqui.

*Vltima sententia est Cai. quam sequitur & ex-
plicat latè Med. dicens, conclusionem D. Th. in-
telligi posse in duplici sensu. Primus est vt anima
vna & eadem secundum substantiam, qua ratione
est rationalis anima & spiritus & mens sit me-
dium respectu sui ipsius secundum essentiam, vt
assumatur à Verbo secundum inferiores ratio-
nes animæ vegetatiuæ & sensitiuæ. Secundus sen-
sus est vt potentia spirituales animæ scilicet in-
tellectus & voluntas, quæ sunt accidentia pro-
pria ipsius animæ, sint medium vt reliquæ po-
tentia inferiores sensitiuæ & vegetatiuæ eius-
dem animæ vñiantur Verbo; & vtrumque sen-
sum esse verum, sed primum esse profundiorē
& à priori inferre posteriore; atque esse magis
intentum à D. Th. & Aug. loc. not. in argum. sed con-
tra. Hanc autem esse mentem Caiet. patet ex illis
verbis: Et scito, si considerentur hæc dua partes, non se-
cundum quod vñiuntur in vna substantia animæ (quia
sensitium est in intellectu, vt trigonum in tetrago-
no, vt dicitur in 2. de anima) sed abstrahendo ab illo, vel
alio modo coniunctionis. Ex quibus perspicue patet
secundum Cai. hic sermonem esse de anima, pro-
ut dicit partem id est gradum sensitium cum
suis potentijs: & de spiritu siue mente, prout di-
cit gradum intellectum siue rationalem cum
suis potentijs scilicet intellectu & voluntate, ab-
strahendo ab eo modo coniunctionis quem ha-
bent in vna essentia animæ & ab omni alio: Et
quoniam hic dicendi modus videtur attingere
mentem S. Tho. & SS. Patrum idè breuiter il-
lum ac distinctè proponemus, & obiecta quæ ad-
uersus eum afferunt aliarum opinionum defen-
sores, diluamus.*

SCIENDUM est primò animam, in communi
loquendo, id est, secundum totam eius latitudi-
nem ad omnes animarum species extensam, tres
habere modos, scilicet vegetatiuum, sensitium
& intellectum: quorum duo primi in hoc vlti-
mo continentur, sicut continetur trigonum in
tetragono, & tetragonum in pentagono: Diffe-
runt autem illi duo gradus ab hoc vltimo, quòd
secundum illos formaliter & præcisè sumptos a-
nimæ per se conuenit, vt sit actus corporis phy-
sici organici potentia vitam habentis: adeò vt, a-
nima solum primum aut simul etiam secundum
absque tertio gradum habens existere sine tali
corpore per eam informato secundum rerum or-
dinem à Deo constitutum minimè possit: secun-
dum gradum autem intellectum vt intellecti-
uus est, non conuenit animæ per se, vt sit forma
corporis; alioquin omnis substantia gradum ha-

bens intellectum esset forma corporis; atque i-
ta nullæ essent substantiæ spirituales & intelle-
ctuales à corporibus separatæ, quòd esse falsum
patet ex 1. p. q. 50. igitur animæ prima definitio,
quam assignat Aristoteles in 2. de anima con-
uenit quidem per se omni animæ etiam intelle-
ctiuæ; sed primis duabus scilicet vegetatiuæ &
sensitiuæ conuenit per se ex proprijs earum gra-
dibus formaliter & præcisè sumptis: animæ verò
intellectiuæ per se quidem conuenit, non tamen
ex proprio gradu formaliter & præcisè sumpto;
sed ex dictis duobus gradibus in ea contentis; &
quoniam ex gradu suo intellectu sibi vendicat
vt à corpore sit independens ac per se subsistens.

Cum itaque S. D. & Patres Ecclesiæ comparant
animam spiritui & menti dicentes, Filium Dei
assumpsisse animam mediante spiritu siue men-
te, nomine animæ significant animam intellectu-
uam; prout anima est id est sub ea ratione qua
habet per se, vt sit actus primus corporis phy-
sici organici potentia vitam habentis. hoc autem illi
conuenit secundum duos iam dictos gradus in ea
contentos: nomine verò spiritus & mentis can-
dem animam intelligunt secundum gradum eius
intellectum formaliter & præcisè sumptum,
id est quatenus intellectiuus est & prout ab alijs
distinguitur in eo contentis. Et quia sermo est
de medio congruentiæ & in ordine ad redem-
ptionem per satisfactionem & meritum: idè no-
mine animæ secundariò & consequenter intelli-
guntur etiam potentia vegetatiuæ & sensitiuæ,
& nomine spiritus ac mentis intellectus etiam
& voluntas. Nam sicut anima rationalis ex gradu
suo intellectu congruitatem habet vt assuma-
tur, vt eam tribuit inferioribus gradibus sibi
coniunctis; ita ex facultate intelligendi & volen-
di congrua est assumptioni, & ex ijs deriuatur
congruitas ad alias inferiores eius potentias, vt
scilicet assumatur eo modo, quo potentijs ac alijs
proprijs accidentibus conuenit assumi; quatenus
scilicet eorum subiectum cui insunt & à quo de-
riuantur, assumitur. Ad quorum amplexum eui-
dentiam.

Secundo notandum est, animam dupliciter dici
totum potentiale: Nam primò quælibet anima
totum potentiale est respectu suarum faculta-
rum; vt anima vegetatiua respectu potentia nutri-
titiuæ, augmentatiuæ & generatiuæ, & sensitua
respectu potentiarum omnium sentiendi &
appetendi, & intellectiua respectu intellectus
& voluntatis. Secundò anima nobilior puta intel-
lectiua dicitur esse totum quoddam potentia-
le respectu animarum seu graduum inferiorum,
qui in ea continentur sicut trigonum in tetrago-
no.

Tertiò obseruandum est ex Caiet. prædictos gra-
dus seu partes potentiales animæ intellectiuæ,
quatenus est totum potentiale primo & etiam se-
cundo modo sumptum, dupliciter posse consi-
derari: Vno modo prout vñiuntur in vna substantia
animæ modo dicto: alio modo abstrahendo ab hoc
& ab illo modo coniunctionis; & considerando
partes vt formaliter diuersas, & tamen vt in
homine coniunctas, non curando de modo quò
sunt coniunctæ. Si primo modo considerentur,
certum est inter gradus præcisè sumptos non posse
esse ordinem ex natura rei; sed tantum secundum

Resolutio
SS. Patres
& D. Tho.
asserentes
Filium Dei
assumpsisse
animam me-
diante spiritui
siue mente no-
mine spiritus
intelligere
gradum in-
tellectum
simul cum
intellectu et
voluntate;
nomine ve-
rò animæ
intelligere
gradus in-
feriores cū
eorum po-
tentijs.

rationem: si tamen singuli gradus sumantur cum suis potentijs eos consequentibus, certum est secundum D. Tho. & eius discipulos esse inter eos ordinem ex natura rei; quia singulorum graduum potentia realiter sunt distincta, & quaedam scilicet rationales sunt verè causæ, siue rationes ac medium ad assumendas alias; & eadem ratione gradus intellectus simul acceptus cum intellectu & voluntate, verè causa est & medium ad assumendos gradus, vegetatiuum & sensitiuum cum eorum potentijs; quia licet gradus intellectus secundum se non distinguatur à vegetatiuo & sensitiuo secundum se sumptis; distinguitur tamen ab illis, si sumatur hic & illi cum annexis suis facultatibus: Si verò secundo modo considerentur prædicti gradus, & ita cæteris compararetur gradus intellectus, idem iudicium proferendum est de hac propositione: Filius Dei assumpsit animam mediante spiritu, quod de illa: Filius Dei assumpsit carnem mediante anima, ut ait S. D. in textu: Sicut enim inter animam & corpus est ordo dignitatis & causalitatis respectu assumptionis: ita ut anima perficiendo corpus sit ei ratio, ut à persona diuina sit assumptibile, ita gradus intellectus quem spiritum siue mentem nuncupamus, sua coniunctione cum cæteris inferioribus gradibus eos perficiens sit eis ratio, ut à Verbo sint assumptibiles. Differentia tamen est inter causalitatem animæ respectu corporis & causalitatem spiritus respectu animæ siue causalitatem intellectui gradus respectu cæterorum, quod anima pars est essentialis compositi, & corporis forma illud in specie constituens: gradus autem intellectus non est pars essentialis animæ rationalis cæteros in se gradus continentis; nec est eorum forma sed pars potentialis superioris ordinis omnium partium potentialium formalissima; ac proinde modum quandam habens respectu earum causæ formalis. Quamobrem ut hic scitè Cai. aduertit, causalitas non est hic vniocè sed proportionabiliter requirenda.

Conclusio.

Ex dictis sequitur hæc VNICA CONCLUSIO: Cum affirmant S. D. & Patres Filium Dei assumpsisse animam mediante spiritu siue mente, non comparant solum gradum intellectum cæteris eiusdem animæ gradibus, neque solum intelligendi facultatem cæteris animæ viribus; neque potentias intellectuales partibus inferioribus animæ gradibus, aut substantia animæ; sed gradum intellectum simul sumptum cum intellectu & voluntate comparant cum alijs gradibus simul acceptis cum eorum potentijs: Hæc conclusio patet ex dictis: & probatur quoad primam partem; quia gradus illi præcisè sumpti nullam habent inter se causalitatem aut ordinem realem: quoad secundam verò quoniam assumi per se & immediate non conuenit potentijs quæ sunt accidentia; ergo vna potentia secundum se non est medium, ut assumantur alia; quo ad tertiam verò; quia sic omnia consonant & optimè saluatur ordo dignitatis, & realis causalitas vnius in alterum.

Obiectio 1.

CONTRA primam partem conclusionis argum. Suat. Primò, Quia Apollinaris, contra quem mouetur hæc quaestio, negauit Christum assumpsisse mentem id est gradum intellectum. Secundò: Quia licet interdum hoc nomen mens potentiam vel etiam actionem ipsam intelligentis significet, ut Epiphanius notauit hæresi 77. & Cyrillus lib. 10. in Ioann. cap. 1. tamen etiam sumi solet pro ipsa anima, ut patet apud Augustinum lib. de spiritu, & anima, cap. 9. & 10. & lib. 9. de Trin. c. 4. ergo de gradibus intelligenda est illa comparatio.

Respon. Apollinarem vtrumque in anima Christi negasse, scilicet gradum intellectum & potentias ad illum consequentes: non enim placet, quod ait Vasq. nimirum dictum hæreticum solum intelligendi facultatem negasse: oppositum enim satis aperte significant verba S. D. & Patrum dictam hæresim impugnantium. Ad secundum negatur conseq. quia nomine mentis aptius vtrumque significatur in re præsentis, scilicet gradus & eius potentia.

CONTRA secundam partem eiusdem conclusionis argumentatur Aluar. Quia S. D. ad 3. ait animam (inter quam & Dei Verbum ponitur medium intellectus) non accipi pro essentia animæ, quæ est omnibus potentijs communis; sed pro potentijs inferioribus, quæ sunt omni animæ communes; ergo. Resp. Med. illas, quæ est omnibus sol. potentijs communis, &c. mentem D. Thom. declarare: ita ut sit sensus: Non accipitur prout est principium omnium potentialiarum, quæ sunt animæ rationali propriæ; sed pro anima essentia, ut est principium omnium potentialiarum, quæ sunt communes animæ sensitiuæ & vegetatiuæ. CONTRA eandem partem sunt argum. quæ proponit & soluit Med.

CONTRA tertiam partem argum. Vasq. Primò, quia Apollinaris cum dicebat assumptam fuisse animam sine mente, existimabat assumptam fuisse animam humanam; ac proinde cum gradu illo rationali: solum autem negabat in in Christo facultatem intellectus; ergo Patres in hoc eodem sensu dixerunt animam assumptam fuisse media mente, hoc est media facultate intellectus. Secundò: Cum Apollinare non fuit controuersia de potentijs sentientibus, an fuerint assumptæ media anima; ergo per animam non intellexerunt has potètijs, sed substantiam animæ, quam dicunt assumptam fuisse media mente contra Apollinarem. Resp. ad primum, negatur antec. nam ut patet ex q. præcedenti a vlt. ratione 3. Apollinaris negabat in Christo fuisse animam rationalem: & ideo D. August. in lib. 83. Quest. qu. 80. dixit, quod secundum hunc errorem sequeretur Filium Dei belluam quandam cum figura humani corporis suscepisse. Et S. D. in 4. contr. agent. cap. 33. manifestè docet, Apollinarem negasse in Christo animam rationalem dantem speciem homini distinctam à cæteris animalium speciebus. Ad secundum negatur antecedens; nam licet quaestio principaliter fuerit de animæ substantia, quam Apollinaris assererat in Christo fuisse sine ratione; quia tamen ad animam secundum Apollinarem sequebantur potentia vegetatiuæ & sensitiuæ: ideo consequenter & secundario quaestio etiam erat cum Apollinare de potentijs animæ vegetatiuis & sensitiuis; an scilicet per se & immediate, an autem medio spiritu siue mente fuerint assumptæ.

CONTRA vltimam partem eiusdem concl. produci possent eadem argumenta, quæ circa cæteras partes notata sunt, quorum solutio patet ex dictis.

ARTICVLVS III.

Vtrum anima à Dei filio prius fuerit assumpta, quam caro.

Ad tertium sic proceditur. Videtur, quod anima Christi fuerit prius assumpta à Verbo, quam caro. Filius enim Dei assumpsit carnem mediante anima: ut dictum est. Sed prius peruenit ad medium, quam ad extrinsecum. Ergo Filius Dei assumpsit prius animam, quam corpus.

Pro-